

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 22ας Ιανουαρίου 2015*

«Προδικαστική παραπομπή — Κοινωνική ασφάλιση των διακινουμένων εργαζομένων — Κανονισμός (ΕΟΚ) 1408/71 — Άρθρο 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ' — Εφαρμογή των συμβάσεων κοινωνικής ασφάλισης μεταξύ κρατών μελών — Επαναπατριζόμενος πρόσφυγας καταγόμενος από κράτος μέλος — Συμπλήρωση περιόδων απασχολήσεως στο έδαφος άλλου κράτους μέλους — Αίτηση χορηγήσεως συντάξεως γήρατος — Άρνηση»

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-401/13 και C-432/13,

με αντικείμενο αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το *Curtea de Apel Cluj* (Ρουμανία), με αποφάσεις της 2ας Ιουλίου και της 27ης Ιουνίου 2013, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο στις 16 Ιουλίου και στις 31 Ιουλίου 2013 αντιστοίχως, στο πλαίσιο των δικών

Βασιλική Μπάλαζ

κατά

Casa Județeană de Pensii Cluj (C-401/13),

και

Casa Județeană de Pensii Cluj

κατά

Αττίλα Μπάλαζ (C-432/13),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους L. Bay Larsen, πρόεδρο τμήματος, K. Jürimäe (εισηγήτρια), J. Malenovský, M. Safjan και A. Prechal, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Wathelet

γραμματέας: I. Pléssy, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 4ης Ιουνίου 2014,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ρουμανική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- οι Α. και Β. Μπάλαζς, εκπροσωπούμενοι από τους Σ. Δήμα και Α. Muntean, δικηγόρους,
- η Ρουμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον R. Radu και από τις R. Hațieganu, E. Gane και A-L. Crișan,
- η Ελληνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την Ε.-Μ. Μαμούνα,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον D. Martin και την C. Gheorghiu,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 4ης Σεπτεμβρίου 2014,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Οι αιτήσεις προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 1992/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006 (ΕΕ L 392, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 1408/71).
- 2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο ενδίκων διαφορών μεταξύ, αφενός, της Β. Μπάλαζς και του Casa Județeană de Pensii Cluj [περιφερειακού συνταξιοδοτικού ταμείου του Cluj (Ρουμανία), στο εξής: Casa Județeană de Pensii] και, αφετέρου, του ταμείου αυτού και του Α. Μπάλαζς, σχετικά με τη χορήγηση συντάξεων γήρατος στους Β. και Α. Μπάλαζς (στο εξής, από κοινού: σύζυγοι Μπάλαζς).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Το άρθρο 6 του κανονισμού 1408/71 προβλέπει τα εξής:

«Στο πλαίσιο του προσωπικού και του καθ' ύλην πεδίου εφαρμογής του ο παρών κανονισμός αντικαθιστά, υπό την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 7, 8 και του άρθρου 46 παράγραφος 4, οποιαδήποτε σύμβαση κοινωνικής ασφάλισης που συνδέει:

- α) [...] είτε αποκλειστικά δύο ή περισσότερα κράτη μέλη·

[...].»

- 4 Το άρθρο 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού αυτού ορίζει τα εξής:

«Κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 6, εξακολουθούν να ισχύουν:

[...]

γ) ορισμένες διατάξεις συμβάσεων κοινωνικής ασφάλειας που έχουν συνάψει τα κράτη μέλη πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονισμού, με την προϋπόθεση ότι είναι ευνοϊκότερες για τους δικαιούχους ή απορρέουν από ειδικές ιστορικές περιστάσεις και ότι το αποτέλεσμα τους είναι χρονικά περιορισμένο, εφόσον οι εν λόγω διατάξεις είναι καταχωρισμένες στο παράρτημα ΙΙΙ.»

5 Το άρθρο 94, παράγραφοι 1 και 2, του εν λόγω κανονισμού ορίζει τα εξής:

«1. Ο παρών κανονισμός δεν δημιουργεί κανένα δικαίωμα παροχών για περίοδο προγενέστερη της 1ης Οκτωβρίου 1972 ή της ημερομηνίας εφαρμογής του στο έδαφος του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους ή σε τμήμα του εδάφους αυτού του κράτους.

2. Κάθε περίοδος ασφαλίσεως, καθώς και, κατά περίπτωση, κάθε περίοδος απασχολήσεως ή κατοικίας, η οποία πραγματοποιήθηκε υπό τη νομοθεσία κράτους μέλους προ της 1ης Οκτωβρίου 1972 ή προ της ημερομηνίας εφαρμογής του παρόντος κανονισμού στο έδαφος του κράτους μέλους αυτού ή σε τμήμα του εδάφους αυτού του κράτους λαμβάνεται υπόψη για τον προσδιορισμό των δικαιωμάτων που γεννώνται σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού.»

6 Ο κανονισμός (ΕΟΚ) 574/72 του Συμβουλίου, της 21ης Μαρτίου 1972 (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 138), όπως τροποποιήθηκε ιδίως με τον κανονισμό (ΕΚ) 1791/2006 του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 2006 (ΕΕ L 363, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 574/72), καθορίζει τον τρόπο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71.

Η διμερής συμφωνία

7 Η διμερής συμφωνία μεταξύ της Ελληνικής και της Ρουμανικής Κυβερνήσεως, συναφθείσα στις 23 Φεβρουαρίου 1996, για την τελική ρύθμιση της αποζημίωσης εισφορών κοινωνικής ασφάλισης των επαναπατριζόμενων Ελλήνων πολιτικών προσφύγων από τη Ρουμανία (στο εξής: διμερής συμφωνία) δεν περιλαμβάνεται στο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού 1408/71.

8 Το άρθρο 1, στοιχεία α' και ε', της διμερούς συμφωνίας ορίζει το περιεχόμενο των όρων «επαναπατριζόμενος» και «χρόνος ασφαλίσεως» ως εξής:

«α) “επαναπατριζόμενος” είναι το πρόσωπο ελληνικής καταγωγής, που εγκαταστάθηκε στη Ρουμανία μετά την 1.1.1945 με την ιδιότητα του πολιτικού πρόσφυγα και τα μέλη της οικογένειάς του, που επέστρεψαν ή πρόκειται να επιστρέψουν οριστικά για μόνιμη εγκατάσταση στην Ελλάδα εντός έξι (6) ετών από την έναρξη ισχύος της παρούσας Συμφωνίας.

[...]

ε) “χρόνος ασφάλισης” είναι η περίοδος για την οποία καταβλήθηκαν εισφορές κοινωνικής ασφάλισης σύμφωνα με τη ρουμανική νομοθεσία.»

9 Το άρθρο 2 της διμερούς συμφωνίας ορίζει τα εξής:

«1. Τα Συμβαλλόμενα Μέρη ρυθμίζουν την αποζημίωση των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης των επαναπατριζόμενων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στις παραγράφους 2 και 3 αυτού του Άρθρου και με το Άρθρο 3 της παρούσας Συμφωνίας.

2. Η ρουμανική πλευρά αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλει στην ελληνική πλευρά ένα εφάπαξ ποσό ως αποζημίωση για τη χορήγηση συντάξεων και για την κάλυψη χρόνου ασφάλισης των επαναπατριζόμενων από την ελληνική πλευρά.

3. Η ελληνική πλευρά αναλαμβάνει την υποχρέωση να χορηγήσει συντάξεις στους επαναπατριζόμενους συνταξιούχους και να αναγνωρίσει χρόνο ασφάλισης που πραγματοποίησαν στη Ρουμανία οι επαναπατριζόμενοι ασφαλισμένοι σύμφωνα με την ελληνική κοινωνικοασφαλιστική νομοθεσία.»

- 10 Η προβλεπόμενη στο άρθρο 2, παράγραφος 2, της διμερούς συμφωνίας αποζημίωση ανέρχεται, σύμφωνα με το άρθρο 3 της συμφωνίας αυτής, σε 15 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ (USD).
- 11 Κατά το άρθρο 5 της συμφωνίας αυτής, «[μ]ετά την αποπληρωμή του ποσού των 15 εκατομμυρίων δολαρίων Η.Π.Α. παύει οποιαδήποτε υποχρέωση της ρουμανικής πλευράς για τα ασφαλιστικά δικαιώματα των Ελλήνων επαναπατριζόμενων πολιτικών προσφύγων».

Οι διαφορές των κύριων δικών και το προδικαστικό ερώτημα

- 12 Οι σύζυγοι Μπάλαζς είναι Έλληνες υπήκοοι οι οποίοι έχουν την ιδιότητα των Ελλήνων επαναπατρισθέντων πολιτικών προσφύγων. Είναι κάτοικοι Θεσσαλονίκης (Ελλάδα).
- 13 Το 1948, ο Α. και η Β. Μπάλαζς, τότε ηλικίας 7 και 9 ετών αντιστοίχως, εγκαταστάθηκαν στη Ρουμανία όπου τους αναγνωρίστηκε το καθεστώς των πολιτικών προσφύγων. Κατέβαλλαν εισφορές στο δημόσιο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης του κράτους μέλους αυτού επί 34 έτη, 7 μήνες και 6 ημέρες και επί 28 έτη αντιστοίχως. Επαναπατρίστηκαν στην Ελλάδα στις 18 Αυγούστου 1990.
- 14 Το 1998, οι σύζυγοι Μπάλαζς ζήτησαν από τις ελληνικές αρχές την αναγνώριση του χρόνου εργασίας που συμπλήρωσαν στη Ρουμανία. Με αποφάσεις της 21ης Σεπτεμβρίου 1998, οι αρχές αυτές θεώρησαν ότι ο χρόνος εργασίας τον οποίο ο Α. και η Β. Μπάλαζς είχαν συμπληρώσει στη Ρουμανία αντιστοιχούσε σε 9 382 και σε 8 351 ημέρες εισφορών κοινωνικής ασφάλισης αντιστοίχως. Από τον χρόνο αυτόν, οι ελληνικές αρχές αποφάσισαν να αναγνωρίσουν, για τον υπολογισμό των συντάξεων, μόλις 4 500 ημέρες.
- 15 Επί της βάσεως αυτής, οι ελληνικές αρχές χορήγησαν στη συνέχεια συντάξεις γήρατος στους συζύγους Μπάλαζς.
- 16 Όσον αφορά τη Β. Μπάλαζς, η σύνταξη που της χορηγήθηκε υπολογίστηκε βάσει συνολικού χρόνου ασφάλισης 6 993 ημερών εργασίας, εκ των οποίων οι 4 500 ημέρες αναγνωρίστηκαν για τον χρόνο που εργάστηκε στη Ρουμανία και 2 493 ημέρες για την απασχόλησή της στην Ελλάδα. Η κατά τον τρόπο αυτόν υπολογισθείσα μηνιαία σύνταξη ανερχόταν σε 136 910 ελληνικές δραχμές (GRD) (περίπου 390 ευρώ).
- 17 Όσον αφορά τον Α. Μπάλαζς, η σύνταξη που του χορηγήθηκε υπολογίστηκε βάσει συνολικού χρόνου ασφάλισης 7 733 ημερών, εκ των οποίων οι 4 500 ημέρες αναγνωρίστηκαν για τον χρόνο εργασίας του στη Ρουμανία και 3 233 ημέρες για την απασχόλησή του στην Ελλάδα. Η κατά τον τρόπο αυτόν υπολογισθείσα μηνιαία σύνταξη ανερχόταν σε 596,99 ευρώ.
- 18 Στις 11 Οκτωβρίου και στις 27 Νοεμβρίου 2007 αντιστοίχως, οι Β. και Α. Μπάλαζς υπέβαλαν στο Casa Județeană de Pensii αιτήσεις για τη χορήγηση συντάξεων γήρατος βάσει των κανονισμών 1408/71 και 574/72.
- 19 Οι αιτήσεις αυτές απορρίφθηκαν με αποφάσεις της 5ης Οκτωβρίου 2011. Στις αποφάσεις αυτές, το Casa Județeană de Pensii επισήμανε ότι, καθόσον οι σύζυγοι Μπάλαζς είχαν θεωρηθεί ως επαναπατριζόμενοι πολιτικοί πρόσφυγες από τις ελληνικές αρχές, οι ρουμανικές αρχές δεν είχαν, βάσει του άρθρου 5 της διμερούς συμφωνίας, καμία υποχρέωση να τους χορηγήσουν συντάξεις.

- 20 Ο Α. και η Β. Μπάλαζς άσκησαν έκαστος προσφυγή ενώπιον του Tribunalul Cluj κατά των ανωτέρω αποφάσεων.
- 21 Με αποφάσεις της 26ης Σεπτεμβρίου 2012, το Tribunalul Cluj ακύρωσε τις εν λόγω αποφάσεις και διέταξε το Casa Județeană de Pensii να εκδώσει νέες αποφάσεις για τη χορήγηση συντάξεων γήρατος στους συζύγους Μπάλαζς σύμφωνα με τους κανονισμούς 1408/71 και 574/72, λαμβάνοντας υπόψη τις συνολικές περιόδους καταβολής εισφορών που είχαν συμπληρώσει οι εν λόγω σύζυγοι στη Ρουμανία. Το Tribunalul Cluj διευκρίνισε ότι οι εν λόγω κανονισμοί τυγχάνουν εφαρμογής στις αιτήσεις των συζύγων Μπάλαζς, δεδομένου ότι η διμερής συμφωνία δεν εμπίπτει στο άρθρο 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1408/71, καθόσον η εφαρμογή της δεν είναι χρονικώς περιορισμένη, δεν περιλαμβάνεται στο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού αυτού και οι διατάξεις της προδήλως δεν είναι δυνατό να θεωρηθούν ευνοϊκότερες για τους δικαιούχους, δεδομένου ότι αυτοί ζήτησαν να τους χορηγηθούν συντάξεις βάσει του εν λόγω κανονισμού.
- 22 Προς εκτέλεση των αποφάσεων αυτών, το Casa Județeană de Pensii έλαβε, στις 20 και στις 27 Φεβρουαρίου 2013, δύο νέες αποφάσεις με τις οποίες, κατ' εφαρμογήν του κανονισμού 1408/71, χορήγησε στους Β. και Α. Μπάλαζς μηνιαίες συντάξεις γήρατος 500 και 405 ρουμανικών λεί (RON) (περίπου 110 και 90 ευρώ) αντιστοίχως.
- 23 Τόσο οι σύζυγοι Μπάλαζς όσο και το Casa Județeană de Pensii άσκησαν αναίρέσεις κατά των αποφάσεων του Tribunalul Cluj ενώπιον του Curtea de Apel de Cluj.
- 24 Το Casa Județeană de Pensii υποστήριξε, κατ' ουσίαν, ότι οι κανονισμοί 1408/71 και 574/72 δεν έχουν εφαρμογή εν προκειμένω λόγω της διμερούς συμφωνίας. Σύμφωνα με τη συμφωνία αυτήν, κάθε υποχρέωση της Ρουμανίας έναντι των επαναπατριζόμενων Ελλήνων πολιτικών προσφύγων έχει παύσει να υφίσταται, δεδομένου ότι η Ρουμανία έχει εκπληρώσει την υποχρέωσή της καταβολής 15 εκατομμυρίων USD στην Ελληνική Δημοκρατία.
- 25 Οι σύζυγοι Μπάλαζς αμφισβητούν την αιτιολογία των αποφάσεων του Tribunalul Cluj και ζητούν, βάσει των ίδιων αυτών κανονισμών, να τους αναγνωρισθεί το δικαίωμά τους συντάξεως γήρατος για το σύνολο των περιόδων καταβολής εισφορών που είχαν συμπληρώσει στη Ρουμανία. Υποστηρίζουν κατ' ουσίαν ότι, λόγω της προσχωρήσεως της Ρουμανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το κράτος μέλος αυτό υποχρεούται να εφαρμόσει τους κανονισμούς 1408/71 και 574/72. Συγκεκριμένα, η διμερής συμφωνία, η οποία είναι λιγότερο ευνοϊκή και δεν περιλαμβάνεται στο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού 1408/71, δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του εν λόγω κανονισμού.
- 26 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Curtea de Apel Cluj αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα, διατυπωμένο κατά τον ίδιο τρόπο στις αποφάσεις περί παραπομπής που αφορούν τις υποθέσεις C-401/13 και C-432/13:
- «Έχουν οι διατάξεις του άρθρου 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1408/71 την έννοια ότι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής τους διμερής συμφωνία μεταξύ δύο κρατών μελών, η οποία συνήφθη πριν από την έναρξη ισχύος του κανονισμού και με την οποία αυτά τα κράτη μέλη συνομολόγησαν ότι η υποχρέωση που αφορά παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως του ενός κράτους έναντι των πολιτών του άλλου κράτους, οι οποίοι είχαν την ιδιότητα του πολιτικού πρόσφυγα στο έδαφος του πρώτου κράτους και επαναπατρίστηκαν στο έδαφος του δεύτερου κράτους, παύει να υφίσταται με αντάλλαγμα την πληρωμή από το πρώτο κράτος ενός εφάπαξ ποσού για την καταβολή των συντάξεων και την κάλυψη της περιόδου κατά την οποία είχαν αυτοί καταβάλει εισφορές κοινωνικής ασφαλίσεως στο πρώτο κράτος;»
- 27 Με απόφαση της 4ης Σεπτεμβρίου 2013, ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου διέταξε τη συνεκδίκαση των υποθέσεων C-401/13 και C-432/13 προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

- 28 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινισθεί εάν το άρθρο 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1408/71 έχει την έννοια ότι διμερής συμφωνία αφορώσα τις παροχές κοινωνικής ασφάλισης των υπηκόων ενός από τα συμβαλλόμενα κράτη οι οποίοι απέκτησαν την ιδιότητα των πολιτικών προσφύγων στο έδαφος του ετέρου συμβαλλομένου κράτους, η οποία συνήφθη σε ημερομηνία κατά την οποία το ένα από τα δύο συμβαλλόμενα κράτη δεν είχε ακόμη προσχωρήσει στην Ένωση και η οποία δεν περιλαμβάνεται στο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού αυτού, εξακολουθεί να έχει εφαρμογή στην περίπτωση πολιτικών προσφύγων που επαναπατρίστηκαν στο κράτος καταγωγής τους πριν τη σύναψη της διμερούς συμφωνίας και την έναρξη ισχύος του εν λόγω κανονισμού.
- 29 Κατ' αρχάς, παρατηρείται ότι το Casa Județeană de Pensii εκτιμά ότι ο κανονισμός 1408/71 δεν έχει εφαρμογή στις υποθέσεις των κύριων δικών λόγω της διμερούς συμφωνίας και, ειδικότερα, λόγω του άρθρου 5 της συμφωνίας αυτής, κατά το οποίο κάθε υποχρέωση της Ρουμανίας έναντι των Ελλήνων πολιτικών προσφύγων έχει παύσει να υφίσταται, δεδομένου ότι η Ρουμανία εκπλήρωσε την υποχρέωσή της να καταβάλει 15 εκατομμύρια USD στην Ελληνική Δημοκρατία. Πρέπει συνεπώς να εξετασθεί αν οι επίμαχες στις κύριες δίκες περιστάσεις εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 1408/71.
- 30 Συναφώς, επιβάλλεται να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, καίτοι μια νέα κανονιστική ρύθμιση ισχύει κατ' αρχήν μόνο για το μέλλον, έχει επίσης εφαρμογή, πλην παρεκκλίσεως, σύμφωνα με γενικώς αναγνωρισμένη αρχή, επί των μελλοντικών αποτελεσμάτων των καταστάσεων που γεννήθηκαν υπό το κράτος της παλαιάς νομοθεσίας (βλ. απόφαση Duchon, C-290/00, EU:C:2002:234, σκέψη 21 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 31 Προκειμένου να καταστεί εφικτή η εφαρμογή του κανονισμού 1408/71 επί των μελλοντικών αποτελεσμάτων καταστάσεων γεννηθεισών υπό το κράτος της παλαιάς νομοθεσίας, το άρθρο 94 του κανονισμού αυτού προβλέπει, μεταξύ άλλων, στην παράγραφο του 2, την υποχρέωση συνυπολογισμού, για τους σκοπούς του προσδιορισμού των δικαιωμάτων λήψεως παροχών, οποιασδήποτε περιόδου ασφάλισης, απασχολήσεως ή διαμονής διανυθείσας υπό τη νομοθεσία οποιουδήποτε κράτους μέλους προ της 1ης Οκτωβρίου 1972 ή προ της ημερομηνίας εφαρμογής του κανονισμού στο έδαφος του κράτους μέλους αυτού (βλ. απόφαση Duchon, EU:C:2002:234, σκέψη 23).
- 32 Καθόσον ο κανονισμός 1408/71 άρχισε να ισχύει ως προς τη Ρουμανία από την προσχώρησή της στην Ένωση, δηλαδή από την 1η Ιανουαρίου 2007, ο κανονισμός αυτός έχει *ratione temporis* εφαρμογή επί περιπτώσεως όπως αυτή των συζύγων Μπάλαζς, οι οποίοι, συνεπώς, βασίμως τον επικαλέστηκαν από την ημερομηνία αυτή.
- 33 Αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει το Casa Județeană de Pensii, το γεγονός ότι η διμερής συμφωνία προβλέπει ότι οι υποχρεώσεις της Ρουμανίας όσον αφορά τα ασφαλιστικά δικαιώματα των Ελλήνων επαναπατριζόμενων πολιτικών προσφύγων παύουν να υφίστανται μετά την καταβολή του ποσού των 15 εκατομμυρίων USD δεν ασκεί επιρροή συναφώς.
- 34 Πράγματι, από το άρθρο 6 του κανονισμού 1408/71 προκύπτει ότι ο κανονισμός αυτός αντικαθιστά, εντός του προσωπικού και καθ' ύλην πεδίου εφαρμογής του και υπό ορισμένες επιφυλάξεις, κάθε σύμβαση κοινωνικής ασφάλισης που συνδέει δύο ή περισσότερα κράτη μέλη. Η αντικατάσταση αυτή έχει επιτακτικό χαρακτήρα και δεν επιδέχεται καμία εξαίρεση, πλην των περιπτώσεων που προβλέπει ρητώς ο κανονισμός (βλ., κατ' αναλογία, αποφάσεις Walder, 82/72, EU:C:1973:62, σκέψεις 6 και 7, Thévenon, C-475/93, EU:C:1995:371, σκέψη 15, καθώς και Rönfeldt, C-227/89, EU:C:1991:52, σκέψη 22).

- 35 Μεταξύ των εξαιρέσεων τις οποίες προβλέπει ο κανονισμός 1408/71, περιλαμβάνεται αυτή του άρθρου 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ', κατά την οποία οι διατάξεις των συμβάσεων κοινωνικής ασφάλισης που περιλαμβάνονται στο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού αυτού εξακολουθούν να ισχύουν, κατά παρέκκλιση από το άρθρο 6 του εν λόγω κανονισμού (αποφάσεις Habelt κ.λπ., C-396/05, EU:C:2007:810, σκέψη 87, καθώς και Wencel, C-589/10, EU:C:2013:303, σκέψη 35) και υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω συμβάσεις είναι ευνοϊκότερες για τους δικαιούχους ή απορρέουν από ειδικές ιστορικές περιστάσεις και ότι το αποτέλεσμα τους είναι χρονικώς περιορισμένο.
- 36 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι η διμερής συμφωνία δεν περιλαμβάνεται στο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού 1408/71. Συνεπώς, σε περιπτώσεις όπως οι επίμαχες στις κύριες δίκες, ο κανονισμός 1408/71, σύμφωνα με το άρθρο του 6, στοιχείο α', έχει κατ' αρχήν αντικαταστήσει τη συμφωνία αυτή.
- 37 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο και η Ρουμανική Κυβέρνηση επικαλούνται την απόφαση Rönfeldt (EU:C:1991:52) προκειμένου να υποστηρίξουν ότι, παρά το γράμμα των άρθρων 6 και 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1408/71, η διμερής συμφωνία εξακολουθεί να έχει εφαρμογή.
- 38 Στην απόφαση αυτή, το Δικαστήριο έκρινε, βάσει των άρθρων 45 ΣΛΕΕ και 48 ΣΛΕΕ, ότι, στην περίπτωση των διακινουμένων εργαζομένων, οι διμερείς συμβάσεις κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να εξακολουθούν να έχουν εφαρμογή μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού 1408/71, ανεξαρτήτως του αν περιλαμβάνονται στο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού αυτού, όταν η εν λόγω εφαρμογή είναι ευνοϊκότερη για τον εργαζόμενο.
- 39 Συνεπώς, πρέπει να κριθεί αν οι αρχές που απορρέουν από την απόφαση Rönfeldt (EU:C:1991:52) έχουν εφαρμογή υπό περιστάσεις όπως οι επίμαχες στις κύριες δίκες.
- 40 Συναφώς, πρώτον, επιβάλλεται η παρατήρηση ότι, όπως επισημάνθηκε στη σκέψη 33 της παρούσας αποφάσεως, η αρχή της αντικαταστάσεως την οποία θεσπίζει το άρθρο 6 του κανονισμού 1408/71 έχει επιτακτικό χαρακτήρα και δεν επιδέχεται, κατ' αρχήν, καμία εξαίρεση.
- 41 Δεύτερον, υπενθυμίζεται ότι οι αρχές που απορρέουν από την απόφαση Rönfeldt (EU:C:1991:52) στηρίζονται στη σκέψη ότι ο ενδιαφερόμενος είχε θεμιτώς δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στο γεγονός ότι μπορούσε να αντλεί οφέλη από την εφαρμογή των διατάξεων διμερούς συμβάσεως η οποία ήταν η μόνη εφαρμοστέα στην περίπτωσή του κατά την ημερομηνία που αποφάσισε να μεταβεί σε άλλο κράτος μέλος (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση Kaske, C-277/99, EU:C:2002:74, σκέψη 27).
- 42 Συνεπώς, υπό συνθήκες όπως οι επίμαχες στις κύριες δίκες, οι οποίες έχουν το χαρακτηριστικό ότι οι ενδιαφερόμενοι εγκατέλειψαν τη Ρουμανία για την Ελλάδα το 1990, ήτοι έξι έτη πριν από τη σύναψη της διμερούς συμφωνίας, οι ενδιαφερόμενοι αυτοί δεν ήταν δυνατό να έχουν δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στο ότι θα μπορούσαν να υπαχθούν στις διατάξεις της διμερούς συμφωνίας, δεδομένου ότι αυτή δεν είχε ακόμη συναφθεί κατά την ημερομηνία του επαναπατρισμού τους στην Ελλάδα.
- 43 Εν πάση περιπτώσει, επιβάλλεται η επισήμανση ότι, στις υποθέσεις των κύριων δικών, οι σύζυγοι Μπάλαζς δεν ζητούν να υπαχθούν στη διμερή συμφωνία. Επιθυμούν, αντιθέτως, να εφαρμοσθεί ως προς αυτούς ο κανονισμός 1408/71. Υπό τις συνθήκες αυτές, η Ρουμανική Κυβέρνηση δεν μπορεί να επικαλεσθεί την απόφαση Rönfeldt (EU:C:1991:52) για να αποδείξει ότι η διμερής συμφωνία εξακολουθεί να έχει εφαρμογή στην περίπτωση τους.
- 44 Κατόπιν όλων των ανωτέρω σκέψεων, διαπιστώνεται ότι οι αρχές που διατυπώθηκαν στην απόφαση Rönfeldt (EU:C:1991:52), οι οποίες επιτρέπουν να μην εφαρμοσθεί ο κανονισμός 1408/71, προκειμένου να εξακολουθήσει να εφαρμόζεται διμερής σύμβαση την οποία έχει κανονικά αντικαταστήσει ο κανονισμός αυτός, δεν έχουν εφαρμογή υπό συνθήκες όπως οι επίμαχες στις κύριες δίκες.

45 Εντεύθεν συνάγεται ότι στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1408/71 έχει την έννοια ότι διμερής συμφωνία αφορώσα τις παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως των υπηκόων ενός από τα συμβαλλόμενα κράτη οι οποίοι απέκτησαν την ιδιότητα των πολιτικών προσφύγων στο έδαφος του ετέρου συμβαλλομένου κράτους, η οποία συνήφθη σε ημερομηνία κατά την οποία το ένα από τα δύο συμβαλλόμενα κράτη δεν είχε ακόμη προσχωρήσει στην Ένωση και η οποία δεν περιλαμβάνεται στο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού αυτού, δεν εξακολουθεί να έχει εφαρμογή στην περίπτωση πολιτικών προσφύγων που επαναπατρίστηκαν στο κράτος καταγωγής τους πριν τη σύναψη της διμερούς συμφωνίας και την έναρξη ισχύος του εν λόγω κανονισμού.

Επί του διαχρονικού περιορισμού των αποτελεσμάτων της αποφάσεως

46 Η Ρουμανική Κυβέρνηση ζητεί από το Δικαστήριο, σε περίπτωση που κρίνει ότι η διμερής συμφωνία δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της εξαιρέσεως του άρθρου 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού 1408/71, τον διαχρονικό περιορισμό των αποτελεσμάτων της αποφάσεώς του.

47 Προς στήριξη του αιτήματός της, η εν λόγω κυβέρνηση υποστηρίζει, αφενός, ότι οι ρουμανικές αρχές ενήργησαν καλόπιστα. Συγκεκριμένα, κατ' αρχάς, η θέση των αρχών αυτών στηρίζεται σε πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, ειδικότερα δε στην απόφαση Rönfeldt (EU:C:1991:52). Περαιτέρω, μολονότι η Επιτροπή έχει κινήσει διαδικασία λόγω παραβάσεως κράτους μέλους κατά της Ρουμανίας, προκειμένου να διαπιστωθεί ότι το κράτος μέλος αυτό παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει από τον κανονισμό 1408/71, η θέση του κράτους μέλους αυτού στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας είναι σταθερή και η Επιτροπή δεν αντέδρασε στο αίτημα του εν λόγω κράτους μέλους να οργανώσει τεχνικές διαβουλεύσεις και να προβεί σε διαβήματα προς τις ελληνικές αρχές. Επιπλέον, η καλή πίστη των ρουμανικών αρχών δεν μπορεί να τεθεί υπό αμφισβήτηση λόγω του ότι άλλα κράτη μέλη, τα οποία αντιμετώπισαν παρεμφερή προβλήματα, δέχθηκαν να εφαρμόσουν τον κανονισμό 1408/71, δεδομένου ότι οι συμφωνίες τις οποίες συνήψε η Ελληνική Δημοκρατία με τα άλλα κράτη μέλη αυτά διέφεραν από τη συναφθείσα μεταξύ αυτής και της Ρουμανίας. Τέλος, οι ρουμανικές αρχές προέβησαν σε διαβήματα προς τις ελληνικές αρχές προκειμένου να διασαφηνίσουν την κατάσταση.

48 Αφετέρου, η Ρουμανική Κυβέρνηση εφιστά την προσοχή του Δικαστηρίου στις σοβαρές οικονομικές συνέπειες τις οποίες θα είχε η αναδρομική εφαρμογή της αποφάσεως του Δικαστηρίου. Κατά την εκτίμηση του Casa Națională de Pensii Publice (εθνικού ταμείου δημοσίων συντάξεων), το επιπλέον ποσό που θα έπρεπε να καταβληθεί θα ανερχόταν σε 38 560 683 RON (περίπου 8 680 537 ευρώ). Η Ρουμανική Κυβέρνηση υπογραμμίζει επίσης ότι σήμερα εκκρεμούν περίπου 800 προσφυγές, παρεμφερείς προς αυτές των συζύγων Μπάλαζς.

49 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η ερμηνεία που δίνει το Δικαστήριο, κατά την άσκηση της αρμοδιότητας που του παρέχει το άρθρο 267 ΣΛΕΕ, σε κανόνα του δικαίου της Ένωσης διαφωτίζει και διευκρινίζει τη σημασία και το περιεχόμενο του κανόνα αυτού, όπως αυτός πρέπει ή θα έπρεπε να γίνεται αντιληπτός και να εφαρμόζεται από τότε που τέθηκε σε ισχύ. Συνεπώς, ο κατ' αυτόν τον τρόπο ερμηνευθείς κανόνας μπορεί και πρέπει να εφαρμόζεται από τα δικαστήρια ακόμη και σε έννομες σχέσεις που γεννήθηκαν και συνήφθησαν πριν την έκδοση της αποφάσεως επί της αιτήσεως ερμηνείας, εφόσον συντρέχουν κατά τα λοιπά οι προϋποθέσεις που επιτρέπουν να υποβληθεί στην κρίση των αρμοδίων δικαστηρίων διαφορά σχετική με την εφαρμογή του εν λόγω κανόνα (βλ. απόφαση Santander Asset Management SGIC κ.λπ., C-338/11 έως C-347/11, EU:C:2012:286, σκέψη 58 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

50 Μόνον εντελώς κατ' εξαίρεση μπορεί το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν της συμφυούς με την έννομη τάξη της Ένωσης γενικής αρχής της ασφάλειας δικαίου, να αποφασίσει τον περιορισμό της δυνατότητας την οποία έχει κάθε ενδιαφερόμενος να επικαλεσθεί διάταξη την οποία έχει ερμηνεύσει το Δικαστήριο, προκειμένου να αμφισβητήσει έννομες σχέσεις που έχουν καλοπίστως συναφθεί. Για να αποφασισθεί ένας τέτοιος περιορισμός, είναι αναγκαία η συνδρομή δύο βασικών προϋποθέσεων,

συγκεκριμένα δε της καλής πίστεως των ενδιαφερομένων και του κινδύνου σημαντικών διαταραχών (βλ. απόφαση Santander Asset Management SGIIC κ.λπ., EU:C:2012:286, σκέψη 59 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 51 Ειδικότερα, το Δικαστήριο έχει καταφύγει στη λύση αυτή μόνον υπό πολύ συγκεκριμένες περιστάσεις, ιδίως όταν υπήρχε κίνδυνος σοβαρών οικονομικών επιπτώσεων οφειλομένων ιδίως στον μεγάλο αριθμό των εννόμων σχέσεων που είχαν συσταθεί καλοπίστως βάσει ρυθμίσεως η οποία εθεωρείτο νομίμως ισχύουσα και εφόσον προέκυπτε ότι οι ιδιώτες και οι εθνικές αρχές είχαν παρακινηθεί σε συμπεριφορά αντιβαίνουσα προς το δίκαιο της Ένωσης λόγω αντικειμενικής και σοβαρής αβεβαιότητας ως προς το περιεχόμενο των διατάξεων του εν λόγω δικαίου, αβεβαιότητας στη δημιουργία της οποίας είχε ενδεχομένως συμβάλει η συμπεριφορά άλλων κρατών μελών ή της Επιτροπής (βλ. απόφαση Santander Asset Management SGIIC κ.λπ., EU:C:2012:286, σκέψη 60 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 52 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 98 και 99 των προτάσεών του, η Ρουμανική Κυβέρνηση δεν απέδειξε την ύπαρξη κινδύνου σοβαρών διαταραχών. Πράγματι, μολονότι η κυβέρνηση αυτή κάνει μνεία της υπάρξεως 800 προσφυγών, παρεμφερών προς αυτές των συζύγων Μπάλαζς, ουδόλως αναφέρει τον συνολικό αριθμό προσώπων τα οποία βρίσκονται σε κατάσταση συγκρίσιμη προς αυτή των εν λόγω συζύγων. Επιπλέον, η κυβέρνηση αυτή δεν διευκρίνισε αν το ποσό των 38 560 683 RON καλύπτει επίσης τις 800 παρεμφερείς προσφυγές που εκκρεμούν σήμερα. Εν πάση περιπτώσει, οι προσφυγές αυτές δεν επηρεάζονται από τον διαχρονικό περιορισμό των αποτελεσμάτων της αποφάσεως (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, σκέψη 144).
- 53 Δεδομένου ότι η δεύτερη προϋπόθεση που εκτέθηκε στη σκέψη 50 της παρούσας αποφάσεως δεν συντρέχει, δεν είναι αναγκαίο να εξεταστεί αν συντρέχει η προϋπόθεση της καλής πίστεως των ενδιαφερομένων.
- 54 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι δεν συντρέχει λόγος να περιορισθούν τα διαχρονικά αποτελέσματα της παρούσας αποφάσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 55 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους των κύριων δικών τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαινεται:

Το άρθρο 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς, στους μη μισθωτούς και στα μέλη των οικογενειών τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 1992/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2006, έχει την έννοια ότι διμερής συμφωνία αφορώσα τις παροχές κοινωνικής ασφαλίσεως των υπηκόων ενός από τα συμβαλλόμενα κράτη οι οποίοι απέκτησαν την ιδιότητα των πολιτικών προσφύγων στο έδαφος του ετέρου συμβαλλόμενου κράτους, η οποία συνήφθη σε ημερομηνία κατά την οποία το ένα από τα δύο συμβαλλόμενα κράτη δεν είχε ακόμη προσχωρήσει στην Ένωση και η οποία δεν περιλαμβάνεται στο παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού αυτού, δεν εξακολουθεί να έχει εφαρμογή στην περίπτωση πολιτικών προσφύγων που επαναπατρίστηκαν στο κράτος καταγωγής τους πριν τη σύναψη της διμερούς συμφωνίας και την έναρξη ισχύος του εν λόγω κανονισμού.

(υπογραφές)